

Regionalne obserwatorium procesu transformacji (ROPT)

Komitet Sterujący 28.10.2022 r.

Projekt WND-RPSL.01.04.03-24-00004/22, finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, działanie 21.4 Wsparcie ekosystemu innowacji

Prezentacja założeń badawczych realizowanych w ramach zadania 1, przez Związek Zawodowy Górników w Polsce, Partnera projektu pn. ***“Regionalne obserwatorium procesu transformacji”*** współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 i realizowanego w ramach Działania 1.4. Wsparcie ekosystemu innowacji, nr WND.PRSL.01.04.03-24-0004/22.

Regionalne
Obserwatorium
Procesu Transformacji

B1 – „Oczekiwania pracowników kopalń i firm okołogórniczych wobec oferty outplacementowej w związku z planowaną dekarbonizacją”

B2 – „Wizja i plany głównych interesariuszy wobec wyzwań dekarbonizacji regionu związanych z funkcjonowaniem firm okołogórniczych i przyszłości ich pracowników”

B3 – „Rola liderów związkowych w procesie zmian wyznaczonych przez transformację górnictwa”

B4 – „Postawy pracowników kopalń i firm okołogórniczych wobec zmian ich aktywności i kariery zawodowej”

BADANIE 1 - Oczekiwania pracowników kopalń i firm okołogórnicznych wobec oferty outplacementowej w związku z planowaną dekarbonizacją

W związku z procesem transformacji energetycznej województwa śląskiego zachodzi obawa, że wiele osób będzie musiało zmienić pracę lub zawód. W związku z powyższym konieczne będzie wprowadzenie programów outplacementowych, które wesprą pracowników w zmianie ich aktywności zawodowej i pozwolą w sposób łagodny przejść drogę zmiany pracy.

Cel główny badania

Celem głównym badania jest ustalenie oczekiwań pracowników kopalń i firm okołogórnicznych dotyczących komponentów, realizatorów, perspektywy czasowej i źródeł finansowania programów outplacementowych projektowanych w związku ze zmianą aktywności zawodowej w okresie transformacji energetycznej województwa śląskiego.

Cele szczegółowe

1. Identyfikacja przygotowania pracowników kopalń i firm okołogórniczych do zmian w aktywności zawodowej.
2. Rozpoznanie nastawienia pracowników kopalń i firm okołogórniczych wobec zmian w aktywności zawodowej w związku z transformacją energetyczną województwa śląskiego
3. Zdiagnozowanie oczekiwań pracowników kopalń i firm okołogórniczych odnośnie zakresu oferty outplacementowej w związku z transformacją energetyczną województwa śląskiego.
4. Poznanie oczekiwań pracowników kopalń i firm okołogórniczych dotyczących podmiotów realizujących działania outplacementowe w dobie transformacji energetycznej województwa śląskiego.
5. Rozpoznanie opinii pracowników kopalń i firm okołogórniczych odnoszącej się do źródeł finansowania działań outplacementowych w procesie transformacji energetycznej województwa śląskiego.
6. Identyfikacja poglądów pracowników kopalń i firm okołogórniczych dotyczących perspektywy czasowej udzielania wsparcia outplacementowego w związku z procesem transformacji energetycznej województwa śląskiego.

Metody, techniki badawcze i obszar badań

Metoda: ilościowa

Technika: badanie ankietowe kwestionariuszowe

Obszar badań: województwo śląskie

Zastosowane narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety

Grupa (*Respondenci*)

pracownicy kopalń (kopalń PGG SA, JSW SA, Tauron Wydobycie SA, Węglokoks Kraj SA, PG Silesia Spółka z o.o., ZG Siltech Sp. z o.o., ZG Eco Plus Spółka z o.o.)
oraz **firm okołogórniczych województwa śląskiego.**

Sposób doboru próby, wielkość próby

Na potrzeby przeprowadzenia badania ustalono, że **wielkość populacji** wynosi **183 273** respondentów, na którą składają się dwie grupy respondentów:

1. Pracownicy kopalń (stanowiących własność skarbu państwa oraz firm prywatnych) w liczbie: **63 273**
2. Pracownicy firm okołogórnicznych w liczbie: **ok. 120 000**.

W celu ustalenia populacji posłużono się danymi publikowanymi oraz udostępnionymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego.

Brak dostępności pełnej bazy teleadresowej odnoszącej się do ustalonej wielkości populacji, jak również obostrzenia wynikające z obowiązujących przepisów dotyczących ochrony danych osobowych uniemożliwiły zachowanie **reprezentatywnego** charakteru badania.

W celu wyznaczenia **wielkości próby badawczej** posłużono się kalkulatorem próby przyjmując następujące założenia:

- Wielkość populacji: 183 273
- Poziom ufności alfa = 99%
- Przedział ufności = 4%
- Wielkość próby badawczej została ustalona jako: **1 031**

Proces **doboru próby** został oparty na metodach nielosowych (nieprobabilistycznych), w których nie stosuje się procedur losowania, lecz są one oparte na subiektywnych decyzjach. Przyjętą na potrzeby badania techniką doboru próby jest **dobór celowy**. Typ i struktura próby wynikają z zakładanych celów badawczych.

Struktura próby badawczej z uwzględnieniem kryterium miejsca zatrudnienia pracownika (kopalnia / firma okołogórnicza) jest następująca:

- wielkość próby badawczej obejmująca pracowników kopalń: **356**
- wielkość próby badawczej obejmująca pracowników firm okołogórnicznych: **675**

BADANIE 2 - Wizja i plany głównych interesariuszy wobec wyzwań dekarbonizacji regionu związanych z funkcjonowaniem firm okołogórniczych i przyszłości ich pracowników

Zgodnie z pkt V ppkt 8 Umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego oraz wybranych procesów transformacji województwa śląskiego z dnia 28 maja 2021 roku:

“Strony ustalają podjęcie prac i stworzenie dodatkowego systemu wsparcia dla specjalistycznych przedsiębiorstw górniczych kooperujących z górnictwem węgla kamiennego oraz dla gmin górniczych, w związku z planowaną transformacją regionu i stopniowym zamykaniem Jednostek Produkcyjnych Węgla”.

Problematyka badawcza oscyluje wokół zagadnień opisanych powyżej, a wyniki badań będą stanowiły prelude do stworzenia założeń systemu wsparcia dla firm okołogórniczych. Wydaje się zatem słuszne zbadanie wizji i planów wybranych interesariuszy odnośnie wsparcia tych firm oraz ich pracowników.

Cel główny badania

Poznanie wizji i planów wybranych interesariuszy (firmy okołogórniczne i ich pracownicy, administracja publiczna, partnerzy społeczni, instytucje naukowo-badawcze, instytucje otoczenia biznesu) na temat jednego z wyzwań transformacji energetycznej województwa śląskiego, jakim jest wsparcie firm okołogórnicznych i ich pracowników w bezpiecznym przejściu przez proces dekarbonizacji regionu.

Cele szczegółowe

1. Poznanie koncepcji przedstawicieli wybranych interesariuszy w zakresie rozwiązań, które mogą pomóc firmom okołogórnicznym w łagodzeniu negatywnych skutków procesu dekarbonizacji województwa śląskiego.
2. Poznanie koncepcji przedstawicieli wybranych interesariuszy w zakresie rozwiązań, które mogą pomóc pracownikom firm okołogórnicznych w łagodzeniu negatywnych skutków wpływających na warunki i ciągłość ich zatrudnienia, wynikających z procesu dekarbonizacji województwa śląskiego.

Metody, techniki badawcze i obszar badań

Metoda: jakościowa

Technika: wywiad swobodny

Obszar badań: województwo śląskie

Zastosowane narzędzia badawcze

Kwestionariusz z dyspozycjami do wywiadu

Grupa (*Respondenci*)

Wielkość próby badawczej: **90 respondentów (interesariuszy procesu transformacji)**.

Struktura próby badawczej została ustalona w następujący sposób:

- przedstawiciele kadry zarządzającej firm okołogórnich: ok. 20 respondentów,
- przedstawiciele administracji publicznej: ok. 10 respondentów,
- przedstawiciele partnerów społecznych: ok. 10 respondentów,
- przedstawiciele instytucji naukowo-badawczych: ok. 10 respondentów,
- instytucje otoczenia biznesu: ok. 10 respondentów,
- oraz pracownicy firm okołogórnich: ok. 30 respondentów.

założenia mogą ulec zmianie

Sposób doboru próby, wielkość próby

Definicja interesariuszy, opracowana na podstawie PWC, przyjęta na potrzeby niniejszego badania: Interesariusze to podmioty lub osoby, mające wpływ, podlegające wpływowi lub uważające, że podlegają wpływowi procesu transformacji w aspekcie związanym z funkcjonowaniem firm okołogórniczych.

Na potrzeby niniejszego badania jako technikę doboru próby zastosowano: **dobór celowy**.

BADANIE 3 - Rola liderów związkowych w procesie zmian wyznaczonych przez transformację górnictwa

Dekarbonizacja gospodarki jest procesem nieuchronnym, który wymaga podjęcia licznych działań, umożliwiających przeprowadzenie sprawiedliwej transformacji. Proces transformacji górnictwa województwa śląskiego niesie za sobą różne wyzwania zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej. Z punktu widzenia pracowników kopalń oraz firm okołogórnich transformacja górnictwa doprowadzi do istotnego przekształcenia rynku pracy, czego skutkiem będzie powstanie nowych zagrożeń, jak również nowych szans dla tych pracowników. Zmiany te będą wymagały dalszego zaangażowania związków zawodowych na rzecz realizacji zasady sprawiedliwej transformacji energetycznej.

Zachodzące zmiany związane z transformacją energetyczną będą skutkować występowaniem nowych wyzwań dla związków zawodowych i ich liderów, co stało się przyczynkiem do podjęcia badań nad problematyką roli liderów związkowych w procesie zmian wyznaczonych przez transformację górnictwa.

Cel główny badania

Identyfikacja roli, zadań i obszarów potencjalnej aktywności liderów związkowych jaką powinni pełnić w trakcie transformacji górnictwa w województwie śląskim.

Cele szczegółowe

1. Ustalenie oczekiwań pracowników wobec roli, zadań i obszarów potencjalnej aktywności organizacji związkowych i ich liderów w procesie transformacji.
2. Poznanie opinii (poglądów) pracodawców na temat roli, zadań i obszarów potencjalnej aktywności organizacji związkowych i ich liderów w procesie transformacji.
3. Samoidentyfikacja roli, zadań i obszarów potencjalnej aktywności liderów związkowych w procesie zmian społecznych wywołanych transformacją.
4. Identyfikacja instrumentów formalno-prawnych możliwych do wykorzystania przez związki zawodowe w procesie transformacji energetycznej.
5. Identyfikacja instrumentów rozumianych jako kapitał kompetencji dostępnych do wykorzystania przez liderów związkowych wspierających proces zmian.
6. Diagnoza barier i ograniczeń w działalności organizacji związkowych w obliczu transformacji województwa śląskiego.
7. Określenie potrzeb organizacji związkowych i ich liderów w zakresie wsparcia branży w procesie zmian transformacyjnych.

Metody, techniki badawcze i obszar badań

Metoda: jakościowa

Technika: wywiad swobodny

Obszar badań: województwo śląskie

Zastosowane narzędzia badawcze

Kwestionariusz z dyspozycjami do wywiadu

Grupa (*Respondenci*)

- liderzy związkowi,
- pracodawcy.

Sposób doboru próby, wielkość próby

Na potrzeby badania jako technikę doboru próby zastosowano: **dobór celowy**, który polega na subiektywnym wyborze jednostek badanych do próby, w nadziei uzyskania najszerszych i najpełniejszych informacji dotyczących badanego zjawiska. Typ i struktura próby wynika z zakładanych celów badawczych.

Sposób doboru próby wynika z analizy wewnętrznej struktury „uzwiązkowienia” – relacji związkowców do pracodawców.

Wielkość próby badawczej: **70 respondentów**.

Struktura próby badawczej została ustalona w następujący sposób:

- liderzy związkowi: 60 respondentów,
- pracodawcy: 10 respondentów.

BADANIE 4 - Postawy pracowników kopalń i firm okołogórniczych wobec zmian ich aktywności i kariery zawodowej

Proces transformacji górnictwa województwa śląskiego pociągnie za sobą daleko idące zmiany społeczne oraz gospodarcze. Proces ten przyczyni się do zmian na rynku pracy poprzez powstanie nowych możliwości oraz zagrożeń. Dla wielu pracowników zarówno kopalń jak i powiązanych z nimi firm okołogórniczych ograniczenie wydobycia węgla kamiennego oznaczać będzie konieczność poszukiwania nowego zatrudnienia, co więcej wymagać będzie odpowiedniego przygotowania oraz koordynacji działań.

W celu ograniczenia występowania negatywnych skutków transformacji energetycznej województwa śląskiego zasadnym staje się poznanie planów, opinii oraz postaw pracowników kopalń oraz firm okołogórniczych odnoszących się do ich aktywności i kariery zawodowej w związku z procesem transformacji energetycznej.

Cel główny badania

Zdiagnozowanie wiedzy oraz poznanie planów, opinii i postaw osób zatrudnionych w kopalniach oraz firmach okołogórnictwa dotyczących zmian w ich aktywności zawodowej w toku transformacji energetycznej.

Cele szczegółowe

1. Zdiagnozowanie poziomu wiedzy pracowników na temat przyszłości ich zakładów pracy w dobie transformacji energetycznej.
2. Określenie poziomu wiedzy pracowników na temat wpływu zmian w zakładzie pracy wywołanych transformacją energetyczną na ich przyszłą, osobistą sytuację zawodową oraz poznanie ich planów w tym zakresie.
3. Poznanie opinii i nastawienia pracowników dotyczących zmian wynikających z transformacji energetycznej, które będą miały wpływ na ich aktywność zawodową.

Metody, techniki badawcze i obszar badań

Metoda: jakościowa

Technika: wywiad indywidualny, częściowo standaryzowany

Obszar badań: województwo śląskie

Zastosowane narzędzia badawcze

Kwestionariusz wywiadu częściowo standaryzowanego

Grupa (*Respondenci*)

- **pracownicy kopalń** (kopalń PGG SA, JSW SA, Tauron Wydobycie SA, Węgllokoks Kraj SA, PG Silesia Spółka z o.o., ZG Siltech Sp. z o.o., ZG Eco Plus Spółka z o.o.)
- **pracownicy firm okołogórnich** województwa śląskiego.

Sposób doboru próby, wielkość próby

Na potrzeby badania jako technikę doboru próby zastosowano: **dobór celowy**, który polega na subiektywnym wyborze jednostek badanych do próby, w nadziei uzyskania najszerszych i najpełniejszych informacji dotyczących badanego zjawiska. Typ i struktura próby wynika z zakładanych celów badawczych. Wielkość próby badawczej: **110 respondentów**.

Na potrzeby przeprowadzenia badania ustalono, że wielkość populacji wynosi 183 273 respondentów, na którą składają się dwie grupy respondentów:

1. Pracownicy kopalń (stanowiących własność skarbu państwa oraz firm prywatnych) w liczbie: 63 273
2. Pracownicy firm okołogórniczych w liczbie: ok. 120 000.

W celu ustalenia populacji posłużono się danymi publikowanymi, a udostępnionymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego.

Struktura próby badawczej została ustalona w następujący sposób (z *zachowaniem proporcji*):

- pracownicy firm okołogórniczych: 73 respondentów,
- pracownicy kopalń: 37 respondentów.

Stan realizacji prac w projekcie – ZZG w Polsce – stan na dzień 27.10.2022 r.

	B1	B2	B3	B4
konceptualizacja oraz operacjonalizacja badania	etap zakończony	etap zakończony	etap zakończony	etap zakończony
testowanie, weryfikacja oraz ewentualne zmiany narzędzi badawczych	etap zakończony	w trakcie	etap zakończony	etap zakończony
przeprowadzenie badań	prace w trakcie realizacji	-	prace zaawansowane	prace zaawansowane
wartości docelowe ankiet oraz wywiadów	1 100 ankiet	90 wywiadów	70 wywiadów	110 wywiadów

W trakcie konceptualizacji oraz na etapie realizacji badań natrafiono na następujące, a niżej opisane trudności:

- brak oficjalnych danych dotyczących liczby oraz struktury zatrudnienia pracowników w firmach okołogórnictwa na terenie województwa śląskiego (wg stanu na początek 2022 r.), który utrudnił ustalenie wielkości populacji, wielkości i struktury próby badawczej na potrzeby prowadzonych badań.
 - przyjęto dane podane przez Urząd Marszałkowski
- brak jednolitości rozumienia pojęcia: firma okołogórnictwa w opracowaniach i raportach, do których odwoływano się w fazie konceptualizacji badań, utrudnił proces definiowania i określenia struktury próby badawczej pracowników firm okołogórnictwa.
 - przyjęto dane podane przez Urząd Marszałkowski
- brak dostępności pełnej bazy teleadresowej odnoszącej się do ustalonej wielkości populacji, jak również obostrzenia wynikające z obowiązujących przepisów dotyczących ochrony danych osobowych uniemożliwiły zachowanie reprezentatywnego charakteru badania (nr 1).
 - skorzystano z kontaktów: ZZG w Polsce, ekspertów oraz badaczy

Regionalne
Obserwatorium
Procesu Transformacji

- opracowane na potrzeby badań narzędzia wymagały zastosowania łagodnych sformułowań odnoszących się do procesu transformacji energetycznej i związanego z nim procesu wygaszania kopalń węgla kamiennego w celu uniknięcia możliwości wzbudzenia niepokojów wśród respondentów będących pracownikami kopalń i firm okołogórniczych.
- dynamicznie zmieniająca się sytuacja polityczno-gospodarcza oraz kryzys energetyczny przyczyniły się do ewoluowania poglądów wyrażanych przez respondentów w trakcie badań oraz formułowania licznych opinii podważających zasadność procesu transformacji energetycznej województwa śląskiego.

Regionalne
Obserwatorium
Procesu Transformacji

Dziękujemy za uwagę...

zespół projektowy ZZG w Polsce

